kind ook niet als het kind van een geloovige te beschouwen, en mag dus niet gedoopt worden. En in dit geval is elk opkomen van den grootvader ondoeltreffend.

Hierbij echter stuit men op de moeilijkheid, dat onze kerken dusver nog nimmer de positie der dusgenaamde »volwassen doopleden" geregeld hebben, en het valt zeer te betwijfelen, of een kerkeraad, in het kerkverband, dit op eigen houtje doen kan en mag.

Dat de positie der »volwassen doopleden" niet blijven kan wat ze is, stemt na lezing van de kostelijke stukken van Prof. Rutgers, een ieder toe. De moeilijkheid ligt vooral in de bepaling van leeftijd en de wijze van handelen.

Toch zal het daartoe moeten komen.

De kerken kunnen zich in deze niet aan een beslissing onttrekken.

Maar inmiddels kan een kerkeraad nooit tegelijk twee dingen doen die met elkaar strijden en elkaar uitsluiten.

Hij kan niet tegelijk den vader die nog geen belijdenis deed, als dooplid d. i. als schuilend geloovige, in zijn register erkennen, en tevens weigeren zijn kind te doopen.

Weigering van doop moet altoos vooral worden gegaan door het outnemen aan den vader van de qualiteit, die hij krachtens zijn eigen doop in de kerk als ondersteld »lidmaat van Christus en erfgenaam des Koninkrijks" bezat.

Tweeërlei Theologie.

Voor een goed deel zijn we thans met het *Geref. Volksblad* op streek. Wat onze Gereformeerde vaderen goeds spraken van de oude philosophie, geldt evenzoo van de nieuwere philosophie, die in hoofdzaak van hetzelfde laken een pak geeft.

Op de ééne noch op de andere philosophie kunnen we teren. Om tot een philosophie, die bij onze belijdenis past, te komen, moeten we met Calvijn op een *Philosophia Christiana* blijven aandringen, d. i. op een philosophie die met Gods Woord rekent.

Maar ook zoo kan de heidensche philosophie van thans, evenals de heidensche philosophie vanouds, belangrijke diensten bewijzen, met name waar sprake is van de formeele zijde van ons denken.

Met name Kant, wiens hoofdbeteekenis juist op dat formeele gebied ligt, te ignoreeren of laatdunkend te verachten, ware ongerijmd.

De redactie zegt het zelve:

Moet en mag het *niet* ignoreeren van Kant of van welken anderen wijsgeer, die evenals Kant ter voete uit, zoowel formeel als materieel, in de principes en in de details op den bodem van het anti-Christendom staat, — moet en mag het niet ignoreeren van dezen, door den Gereformeerden theoloog, zoover gedreven, dat hij uit de praemissen van zulke negatieve philosophie, positieve theologische conclusies behoort te resumeeren?

Met Kant niet te rekenen.

Kant te ignoreeren.

De beteekenis van Kant voor heel den cyclus der wetenschappen, inzonderheid voor de wetenschap der theologie te miskennen, te loochenen — achten ook wij eenvoudig onhebbelijk pedantisme.

Zoo nu komen we verder, en thans vervalt ook elk bezwaar, om de verdere bedenkingen der redactie onder de oogen te zien.

Zoo toch vervolgt de redactie van dit blad:

Is bij name voor den Gereformeerden Godgeleerde het fundament waarop deze philosophische voorstelling rust stevig genoeg?

Kan, nu dan eenmaal volgens deze voorstellingswijze »het menschelijk bewustzijn in 't algemeen, behoefte gevoelt aan zulk een opvatting — met de Heilige Schrift zelve in de hand deze opvatting genoegzaam klaargemaakt?

Wij vragen natuurlijk thans niet volgens methodistisch gebruik naar een paar teksten, maar wij vragen dit:

Volgt bij logische deductie deze consequentie uit de leer der Heilige Schrift? of spreekt de Heilige Schrift zich in 't geheel niet uit over het wezen en bestaan van de wetenschap? Is het laatste woord hier aan de wijsbegeerte of aan de openbaring?

En bovendien, — om nu niet eens te komen op het verschil tusschen het geestelijk bewustzijn van de wedergeborenen en de niet wedergeborenen, waarover ook heel veel nog valt te zeggen, — alles wat op een gegeven oogenblik voor ons menschelijk bewustzijn treedt en daaraan als rein logisch zich opdringt, mag zeker den Gereformeerden theoloog nog geenszins als evident, en dies volkomen vertrouwbaar aanvaard. Welnu, kan dit en moet dit ook van de zaak in geschil dan niet gezegd? Ook al betrof het hier dus nu louter het formeele denken in den denker. En behalve dit: het formeele denken bracht Kant tot een formeel resultaat.

Een resultaat, dat eigenlijk heel het Encyclopaedisch en daardoor tegelijk heel het dogmatisch systeem, — formeel beschouwd van alle Godgeleerde scholen, die vóór Kant geleeraard hebben, onderstboven werpt. Welnu, zulk een machtig, wij hadden haast gezegd revolutionair resultaat op een enkel philosophischen grondslag zoo maar op onze posten te boeken, zie, dat achten wij, met groote bescheidenheid zij het tegen onzen hooggewaardeerden leermeester opgemerkt — wel wat gewaagd.

Geheel helder is de aldus gestelde vraag ons niet; maar we willen toch trachten ook de aldus gestelde bedenking onder de oogen te zien.

Tweeërlei theologie, tweeërlei Godskennisse!

Ons dunkt er is *allerlei* »theologie", en ook de uitdrukking »Godskennisse" wordt in *veelsoortige* beteekenis gebruikt, en ook waar het laatste woord in gelijken zin wordt gebezigd, verschilt het op *allerlei* wijze in graad van helderheid.

Om met het woord »theologie" te beginnen. Er is een Roomsche theologie, ook is er een Luthersche theologie, een Remonstrantsche theologie, een Gereformeerde theologie, en evenzoo spreekt men van een Ethische theologie, een Groninger theologie, een Moderne theologie. Ook wel van een negatieve, van een positieve, of van een confessioneele theologie. En evenzoo van een populaire theologie, van een mystieke theologie, van een rationalistische theologie. Kortom, er worden *allerlei* theologieën onderscheiden.

In dien zin nu bedoeld, verstaat niemand hieronder Luthersche, Roomsche of Groninger *Godskennisse;* maar beteekent theologie in zulk een saamstelling voor ons allen: Een Luthersch, Roomsch of Groninger samenstel van theologische wetenschap. Tusschen de Roomsche en de Gereformeerde theologie bestaat het verschil zelfs slechts zeer ten deele in de leerstukken over God, maar veeleer in het leerstuk over Christus, en voorts in de leerstukken over de kerk en over de Sacramenten enz. Is er alleen sprake van kerken, die nog leerstukken belijden, dan kan men zeggen, dat het verschil tusschen haar theologieën voornamelijk in de leerstukken schuilt, terwijl het, zoo er gehandeld wordt van niet-confessioneele theologieën meer aankomt op de algemeene beginselen waarvan men uitgaat.

Nu kan men echter ook van theologie in een anderen zin spreken. Een tijdlang bezigde men dit woord meer bepaaldelijk van het mysterie van den Christus. Johannes de apostel heet bij uitzondering *de theoloog*, volstrekt niet omdat hij veel aan critiek of exegese deed, of een dogmatiek opstelde, of over kerkrecht schreef, of ook zoo bijzonder het leerstuk over God beoefende, maar omdat hij in zijn mededeelingen omtrent den Christus bijzonderlijk tot God opklom.

Wat daarentegen thans in het spraakgebruik zich als theologie aandient, datgene waarvan de kennisse iemand tot theoloog maakt, wat aan een faculteit haar theologisch karakter leent, wat in de benaming van tijdschriften als anderszins verstaan wordt, als er van theologie sprake is, is welbezien niets anders dan een verzameling van vakken van studie, critiek, hermeneutiek, canoniek, exegese, kerkhistorie, symboliek, patristiek, archaeologie, kerkrecht, dogmatiek, ethiek, homiletiek, catechetiek, pastoraal en zoo veel meer.

Wie bekend staat als iemand die in deze vakken grondig thuis is, en er zelf in weet voort te werken, zoodat hij op eenig punt helder licht verspreidt en ook anderen met de uitkomst van zijn studie dient, die heet een theoloog en wordt door een ieder als theoloog erkend en geëerd.

Een faculteit die deze vakken onderwijst, heet een *theologische* faculteit.

Een tijdschrift, dat een of meer van deze vakken toelicht, heet een *theologisch* maandschrift.

Wie doctor in deze vakken is, heet *theologiae doctor*.

Wie een of meer van deze vakken onderwijst, heet een *theologisch* hoogleeraar.

Een bibliotheek, die boeken vergadert die op deze vakken betrekking hebben, heet een *theologische bibliotheek*.

Studenten, die in deze vakken studeeren, heeten *theologische studenten*.

Een advies, gegeven bij het licht van deze vakken, heet een *theologisch* advies.

Kortom, er kan geen twijfel over rijzen, of heel de wereld verstaat als er van theologie, zonder meer, gesproken wordt, onder theologie *dit* en niets *anders*.

Ook het *Geref. Volksblad* zal ons dit niet tegenspreken. Daarvoor is het te nobel in zijn polemiek.

Het zoekt geen spijkers op laag water.

In dien zin nu genomen, is theologie een geheel van studievakken, die op wetenschappelijke wijze beoefend worden, zoodat men kortweg spreken kan van *theologische wetenschap*.

Nu kan men echter, staande voor deze gewone beteekenis van het woord, en voor dit gansch duidelijk begrip, zich heel andere vragen gaan stellen.

Men kan vragen: Hoe is men aan dit woord gekomen? Werd het altoos in dien zin gebruikt? Wat is er de letterlijke beduidenis van? Kan het ook in anderen zin gebezigd? En zoo ge het in anderen zin bezigt, welk verband is er dan tusschen die oude en de gewone beteekenis van het woord?

Slaat men nu dien weg in, dan komt ge te vernemen, dat *Theo-* beteekent God, en dat *-logie* beteekent kennis, zoodat ge het woord zoudt *kunnen* vertalen: *Godskennisse*. Dat het daarentegen veelal vertaald is met *Godgeleerdheid*, ten einde misverstand te voorkomen.

Immers als we op de samenstelling van het woord afgaan, dan houdt het in: kennisse van God. Nu is er zelfkennisse van God in God. Er is een instinctieve kennisse van God, gelijk de engelen en deels de demonen die hebben. Er is een uitgedrukte of meegedeelde kennisse van God. Er is een verstandelijke kennisse van God. Er is een mystieke kennisse van God. Er is een proefondervindelijke kennisse van God. Er is een historische kennisse, er is een uitwendige kennisse, er is een nagepraate kennisse van God.

Er is een kennisse Gods uit de natuur. Er is een kennisse van God die ons ingeschapen is. Er is een kennisse Gods gelijk alleen de Christen die bezit. Er is een kennisse Gods, die Gods heiligen bezitten.

Altoos kennisse van God, maar op velerlei wijze geschakeerd. Nochtans in alle deze schakeeringen steeds zóó genomen, dat gedoeld wordt niet op zekere studie noch op zekere wetenschappelijkheid, maar op geestelijke kennisse, waardoor eenig geestelijk wezen zekere kennisse van God erlangt.

Daar nu kennisse van God in dezen zin voor de wijzen en verstandigen verborgen, en den kinderkens geopenbaard is; terwijl omgekeerd die kinderkens, o, zoo weinig van al die studievakken weten, heeft men gewoonlijk, om misverstand af te snijden, in dien geestelijken zin van *kennisse Gods* gesproken, en het geheel van al die wetenschappelijke stukken genoemd: *Godgeleerdheid*.

Natuurlijk niet alsof die Godgeleerdheid, recht beoefend, niet strekken moest, om de *kennisse Gods* te verhelderen; maar omdat het een theoloog op zijn sterfbed niets baten zal, of hij al duizelingwekkend veel van de Godgeleerdheid weet, en het bij zijn jongsten snik alleen de vraag zal zijn, of hij die kennisse Gods bezit, waarvan Johannes zei: »Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den eenig waarachtigen God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt."

Wil men nu echter bij beide aan het Grieksche woord theologie vasthouden, welnu dan kan men beide tegelijk zeggen. Van den éénen kant: In uw sterven zal uw theologie u niets baten, mijn vriend! Of ook: In uw sterven zal uw eeuwig heil van uw theologie afhangen!

Maar natuurlijk, dan verstaat niemand er beide malen hetzelfde onder.

De eerste maal bedoelt men dan: Uw theologie, d. i. uw Godgeleerdheid, uw theologische wetenschap, zal u den hemel niet binnen leiden.

En de andere maal: Uw theologie, dat is uw geestelijke kennisse van den levenden God, is het eenige waarop het in uw sterven aankomt.

Nu zouden we, eer we verder gaan, gaarne van de redactie vernemen, of zij er niet precies eender over denkt, en dus wel terdege het woord theologie in tweeërlei zin erkent, de eerste maal als geestelijke kennisse van den levenden God, en de andere maal als Godgeleerdheid of wetenschappelijke studie.

Onthouding.

V.

»Onthouding" als godsdienstig beginsel gedreven bleek tegen het beginsel der Christelijke religie over te staan, allerminst op den weg der »navolging Christi" te liggen, het eerst onder de Heidenen te zijn opgekomen, en bij consequente doorvoering niet slechts niet profijtelijk, maar zeer beslist schadelijk te zijn.

Van zulk drijven van de »onthouding" als godsdienstig beginsel, en dus als merkteeken van hoogere heiligheid, beginnen ook nu weer, gelijk we zagen, de teekenen zich te vertoonen.

En dit nu stelt het aan de belijders van den Christus ten plicht, om, waar de beweging voor onthouding zich ook van hun persoon poogt meester te maken, vooraf de geesten te beproeven of ze uit God zijn, en niet dan met volkomen bewustheid te handelen.

Nemen we, door alzoo te spreken, als Gereformeerden positie *tegenover* de Onthoudingsbeweging?

Stellig niet tegenover de onthouding zelve, in volstrekten zin.

Nog altoos zegenen we de gezinnen, waar zoogoed als nooit sterken drank in huis komt; waar de kinderen opgevoed worden in de gewoonte om sterken drank buiten hun levensbehoeften te sluiten; en waar men hoogstens op een kouden avond eens een glas punch, of op een feestdag een glas advocaat drinkt.

In deze breede reeks van gezinnen wordt feitelijk zoogoed als geen alcohol gebruikt. Op tien personen meest geen drie kan op een gansch jaar. Een verdwijnende onbeduidendheid.

En deze feitelijke onthouding juichen we daarom zoo toe, juist omdat ge in deze gezinnen nooit over onthouding spreken hoort.

Men drinkt geen alcohol, maar men let er nauwelijks op, dat men dien niet drinkt. Men bluft er niet op. Men pronkt er niet mede. Men laat de tong niet zoo telkens klappen dat de tong vrij van drank blijft. Wat men doet, doet men in zijn eenvoudigheid. En als er in gezelschap eens een glas punch wordt geschonken, of aan het dessert een rumpudding wordt gediend, dan weet men er niet af van al die preutsche praatjes om te bedanken, maar eet er van meê en durft het zelfs lekker vinden.

Dat nu is de onthouding in haar lichtzijde, zonder iets van de schaduwzijde die het theoretisch drijven van de onthouding drukt.

Een heer of juffer, die als de rumpudding gevlamd heeft, reeds vooruit mines maken, om te bedanken, men moet het ons niet kwalijk nemen, maar ze doen ons altoos denken aan de Jeruzalemsche heeren en dames van de dille en den komijn.

Daarentegen is onthouding die vanzelf komt, die als een natuurlijke vrucht uit de opvoeding opschiet, en, enkele bijzondere gelegenheden uitgezonderd, aan geen gebruik van alcohol denkt, in onze schatting een zedelijke kracht, die vanzelf ontluikt, waar de religie naar waarheid doorwerkt.

Tegen zulk een vrije onthouding, als we haar zoo noemen mogen, zijn we dus allerminst. Veeleer juichen we haar toe. En we zouden den dag zegenen, waarop ze in de Nederlandsche gezinnen algemeen werd.

Er is nog een andere onthouding, die we voorstaan.

Merkt iemand aan zijn eigen persoon, dat hij, dikwijls in gezelschap van vreemden verkeerende, zich licht laat overhalen om in eenig opzicht de maat te buiten te gaan, en bespeurt hij dat dit zijn geest ontzet en Satan een poort van zijn hart opent, dan vinden we het allezins prijselijk, als zoo iemand, zonder ophef, zonder er een beginselquaestie van te maken, zich vast voorneemt, liever alle gebruik te mijden, dan zich het gebruik tot een valstrik te doen worden.

In dit vreemde gezelschap werkt op het eigen oogenblik zijn plichtsbesef allicht minder sterk. Daarom is het dan goed, dat hij den strijd vooraf op zijn kamer, in de eenzaamheid met zijn God strijdt. En heeft hij dan eenmaal duidelijk verklaard: »Ik drink die dingen niet", dan is het ook uit, en valt later niemand hem meer lastig.

Op medisch terrein hebben we geen recht van spreken, en de medische vraag, of alcoholiën verkeerd en schadelijk voor de gezondheid zijn, laten we daarom buiten bespreking.

Bekend is ook ons, dat onderscheidene medici alle gebruik van een eenigszins prikkelenden drank voor ongezond verklaren. Maar hierbij mogen we niet vergeten, dat tal van medici ons evenzoo zeggen, dat ook het gebruik van koffie en thee uiterst nadeelig is.

We zeggen dit niet om er den spot mee te drijven. Integendeel, dat het gebruik van thee en koffie in veel opzichten schadelijk is, zijn we geneigd grif aan te nemen. De caffeïne toont genoegzaam, wat ongemeene kracht in de koffieboon verscholen ligt.

Hiermede is echter de zaak voor ons niet uitgemaakt. De ervaring toont toch, dat het menschelijk lichaam door lengte van duur zekere immuniteit ook tegen een op zich zelf giftig element kan verkrijgen. Zelfs rattenkruit wordt ten leste in tamelijk groote dosis zonder schade verdragen.

De medische vraag kan daarom o. i. niet in algemeenen zin opgelost.

Of men deswege zich van drank, thee en koffie te onthouden heeft, moet beslist door de veel nauwkeuriger vraag, of voor dien en dien persoon het gebruik waaraan hij gewend is, schadelijk zij te achten.

Die vraag kan alleen zijn eigen arts beantwoorden.

Sinds een kundig arts aan schrijver dezes verklaarde: »Voor u is het gewone gebruik van koffie nadeelig", liet hij er van af, zonder er daarom van verre aan te denken een anti-koffie-beweging in het leven te roepen.

Het is er mede als met het rooken.

Stellig ligt in de nicotine een gevaarlijk element; maar de ervaring toont, dat een gewoon gestel zich in zeer korten tijd hieraan went, en dat onder gewone omstandigheden een matig rooken op het zenuwgestel een gunstige uitwerking heeft, de gezelligheid van het leven verhoogt, en dat men er oud meê wordt en er gezond bij blijft.

Toch zijn er gestellen voor wie het rooken *niet* deugt, en die er zichzelven meê bederven, en als uw arts u dat zegt doet ge dwaas met zijn raad in den wind te slaan.

In zake het medisch advies is derhalve ons oordeel, dat hier met een *algemeene uitspraak*, die te veel en daarom niets bewijst, niet te vorderen is; dat medisch advies stellig altoos misbruik, maar in vele gevallen niet een gewoon gebruik verbiedt; en dat de vraag of iets van dien aard, ter wille van uw gezondheid, — dus op grond van het zesde Gebod, door u te mijden is, voor elk persoon in het bijzonder door zijn arts moet worden uitgemaakt.

In geen geval echter heeft dat medisch advies iets met onthouding als zedelijke theorie te maken.

Het medisch vraagstuk is van stoffelijken aard, en raakt den welstand van het lichaam; iets waarbij de grootste moeilijkheid nog gelegen is in de onzekerheid der medische adviezen.

Niet alleen toch dat de medische adviezen in de ééne eeuw aanraden, wat ze in een volgende eeuw ontraden (denk b. v. aan het vroeger aanbevolene, nu geheel nagelatene aderlaten, zetten van bloedige koppen enz.); maar ook in eenzelfde periode gaat er bijna nooit een medisch advies uit, of andere even kundige medici staan er tegenover. Denk slechts aan de vaccinatie-quaestie.

Op zulke adviezen kan daarom nooit een theorie voor het geestelijke gebouwd.

En bovendien daaruit zou toch nooit een onthoudings*beweging* zijn opgekomen.

In tal van dingen voegen en schikken we ons naar de medische opinie; maar dan praat er ook verder niemand over, en van hooger of lager geestelijke krachtsontwikkeling is geen sprake.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. Houtzagers, voor onze **Bibliotheek:**

In hartelijken dank ontvangen een pakje boeken van Mej. G. te E.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 6 Maart 1896.

Vergadering van de Gereformeerde kerken in de Classis Edam, gehouden binnen Edam, op 20 Februari 1896.

Het moderamen wordt samengesteld: Ds. Van der Mast van Edam praeses, Ds. A. v. Dijken van Marken assessor, en Ouderling K. Vink van Purmerend scriba.

Voor de beantwoording van de vraag, of er volgens Gereformeerd kerkrecht deputaten voor vertrekkende predikanten kunnen benoemd worden, zal door Ds. Van Dijken op de volgende vergadering eene historische toelichting over Art. 4 en 5 D. K. O. worden gegeven.

Het voorstel, om een Classicalen Zendingsdag te houden, wordt ingetrokken; er wordt besloten op dag en plaats van de eerstvolgende Classicale vergadering te spreken over de quaestie, of de Zending door deputaten dan wel plaatselijk gedreven moet worden. Deze bespreking zal door Ds. Faber worden ingeleid.

Wordt bepaald de Prov. Synode van Noord-Holland tegen 24 Juni e.k. bijeen te roepen.

Vergadering der Classis Amersfoort, gehouden 14 Januari 1896 te Baarn.

Ds. M. J. Bouman, naar toerbeurt praeses, opent de vergadering op gebruikelijke wijze.

Veenendaal A deelt mede, dat een misstand in den kerkeraad thans is weggenomen.

Bunschoten A: dat een aantal scheurmakende leden, na vergeefsche vermaning, door een onzer hoogleeraren op indrukwekkende wijze van den kansel zijn afgekondigd, als aan de gemeente zich onttrokken te hebben. Later moest de emeritus-predikant nog een 11-tal andere aan de gemeente bekend maken.

Verder wordt behandeld een klacht van 2 lidmaten te Veenendaal B, die van oordeel zijn, dat de kerkeraad bij de laatstgehoudene verkiezing te weinig rekening hield met art 27 D. K. te gedeelte. Aan visitatoren wordt opgedragen, bij hun bezoek, dezen broederen duidelijk te maken, dat de toepassing van dit art. aan het oordeel des kerkeraads staat. Op een vraag van Bunschoten B »handelt een kerkeraad onwettig, wanneer hij een niet Avondmaalgebruiker voordraagt voor een kerkelijk ambt?" is geantwoord: dat naar het oordeel der Classis op de vraag van Bunschoten B in dien vorm geen antwoord kan worden gegeven, omdat de wettigheid der verkiezing niet afhangt van het geregeld Avondmaalbezoek des verkorenen; 2o. dat het geraden is, dat geen kerkeraad als ambtsdragers personen voordraagt, die zelf in trouw Avondmaalbezoek geen voorbeelden voor de gemeente zijn; hoewel de Classis niet durft ontkennen, dat de omstandigheden van dien aard kunnen zijn, dat men bij gebrek aan geschikte en beschikbare personen van dezen regel afwijke.

Vergadering der Classis Beilen, gehouden te Dwingeloo 27 Februari 1896.

Deze vergadering wordt op de gebruikelijke wijze met psalmgezang, gebed en het lezen van een gedeelte uit Gods Woord door den praeses der vorige vergadering geopend.

Naar aanleiding der vorige notulen wordt de circulaire der curatoren van de Theologische School in verband met hun voorstel tot reorganisatie dier School, dat in hun laatste verslag is opgenomen, besproken. Het wekt vrij wat bevreemding, dat de curatoren, die in de circulaire klagen, dat de bijdragen verminderen, in het verslag met een voorstel komen, dat de uitgaven belangrijk zal vermeerderen, wanneer het aangenomen wordt. Het volgende voorstel: »de Classis doe wat zij kan, om te verhinderen, dat 't voorstel der curatoren wordt aangenomen, opdat zij nimmer eenige verantwoordelijkheid voor deze ingrijpende en kostbare verandering mede drage" — heeft de onverdeelde instemming der vergadering.

Naar aanleiding van art. 234 der Generale Synode van 1893 zal de volgende instructie doorgezonden worden: »De in genoemde art. aangenomen resolutie worde met duidelijke uitspraken van Gods Woord gestaafd of gewijzigd."

GENERALE SYNODE

VAN

„DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND"

TE MIDDELBURG.

Volgens opdracht der Generale Synode in het jaar 1893 te *Dordrecht* gehouden, brengen de Geref. kerken te *Middelburg A, B, C*, ter kennis aan de Geref. kerken in Nederland, dat de e.k. Generale Synode D.V. zal gehouden worden op

DINSDAG 11 AUGUSTUS

en volgende dagen,

terwijl nadere aanwijzingen later zullen worden bekend gemaakt. Opdat het Agendum tijdig verzonden kan worden, verzoeken zij van de Scribae der z. s. Provinciale Synoden

vóór Zondag 14 Juni

aan het adres van den laatstondergeteekende opgave van namen en woonplaatsen der afgevaardigden hunner Synode en van de door haar ter behandeling voorgestelde punten, met alle andere stukken, die tijdens de Synode ter tafel dienen te zijn, en tevens van de Deputaten der laatstgehoudene Generale Synode toezending van de Rapporten en opgave van de namen der Rapporteurs.

Namens de Kerkeraden,
A. LITTOOIJ.
W. H. OOSTEN.
J. D. v. d. VELDEN.

P. S. De Kerkeraden verzoeken andere bladen, dit wel te willen overnemen.

Buitenland.

Duitschland. Actie tegen Naumann. In den laatsten tijd is in Duitschland de naam van den predikant Naumann schier op aller lippen. Reeds gaat het gerucht, dat de opperkerkeraad van de Pruisische Evangelische landskerk bezig is eene circulaire te schrijven, om den voortgang van de door Naumann gepropageerde denkbeelden te stuiten. Ook bericht men, dat de kerkbesturen aangeschreven zijn om een wakend oog te houden op die predikanten, die zich geneigd betoonen, om de beweging van Naumann te volgen, en dezulken die er reeds door werden medegesleept, terecht te brengen.

Wat is dan het streven van den predikant Naumann? Hij is leider van de geavanceerd Christelijk sociale partij in Duitschland en schrijft een blad dat den naam van *Hilfe* draagt. Onder den naam van het blad staat geschreven: »Godshulp, zelfhulp, staatshulp, broedershulp". Zelfs Naumann's tegenstanders moeten erkennen, dat op de eerste bladzijde van zijn blad eene warme, populaire, (in den edelen zin des woords) stichtelijke bijbelbeschouwing te lezen staat, waarbij het bijbelwoord, dat tot grondslag gekozen werd, op nuchtere wijze op de tegenwoordige levensverhoudingen wordt toegepast. Voorts roemen tegenstanders van Naumann diens vrijmoedigheid, waarmede hij de waarheid tegen hoog en laag, arm en rijk betuigt, niet het minst den geloofsmoed en het vertrouwen in God, dat in alles doorschemert. Maar voorts is volgens de meer conservatief getinte Christelijke pers, het blad van pastor Naumann vol van moderne »schwärmgeisterei". Wij zijn niet in de gelegenheid, om de beginselen door Naumann in zijn blad voorgestaan te toetsen; het kan zeer wel zijn, dat deze prediker zich op een verkeerd spoor begeven heeft. Maar dit is dan mede te wijten aan den opperkerkeraad, die voor vijf jaren de predikanten der Evangelische kerk uitnoodigde, om zich in den socialen strijd dezer dagen te mengen. Nu meent de opperkerkeraad, dat vele jongere predikanten gingen ijveren zonder verstand; en dan heeft dat lichaam zeker de dure roeping om daartegen te waarschuwen. Doch dan behoort men in de eerste plaats te erkennen, dat mede door de schuld van den opperkerkeraad, die verzuimde de richting aan te geven waarin de predikanten hadden te arbeiden tot oplossing der sociale quaestie. Ook baart het verwondering, dat hetzelfde kerkelijk bestuur dat het streven van den predikant van Bodelschwing tegenwerkte, of liever verbood, om door het stichten van eene vrije theologische faculteit, de leeringen van de moderne hoogleeraren aan de Universiteiten te neutraliseeren, nu ook het streven van den predikant Naumann tegenstaat. Het heeft er al den schijn van, dat de opperkerkeraad het onderwijs van moderne professoren lang zoo gevaarlijk niet acht, als dat van een predikant, die in zijn zoeken naar leniging der sociale nooden, wellicht